

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2025
1-сон

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ 2025 йил, 1-сони

Муассис: Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2008 йил 31 декабрда
0561-рақам билан рўйхатга олинган.

ЎзР ОАК Риёсатининг 19.03.2017 й., 239/5-сонли қарори билан эътироф этилган

**Тахририят ижодий
жамоаси:**

Бош муҳаррир:

и.ф.д., проф. М.Э.Пўлатов

Бош муҳаррир

ўринбосари:

и.ф.н., проф. Д.Х.Асланова

Масъул котиб:

и.ф.д., проф. М.Қ.Пардаев

Муҳаррирлар:

и.ф.д., доцент Ф.А.Сафаров

PhD, доцент И.М.Пардаева

А.Х.Мингбоев

Техник муҳаррир:

и.ф.н., проф. А.Н.Холиқулов

Корректор:

PhD, доц. С.А.Бабаназарова

Саҳифаловчи:

PhD Х.Н.Очилова

1 йилда 4 маротаба
чоп этилади.

**Ўзбекистон худудида
тарқатилади.**

Тахририят манзили:

140100, Самарқанд шаҳар,
Амир Темура кўчаси, 9-уй,

тел.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

факс: +998(366)231-12-53
эл.почта:

samisiservis@mail.ru

Тахририят кенгаши раиси:

М.Э.Пўлатов – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис
институти ректори, и.ф.д., профессор

Тахририят кенгаши раиси ўринбосари:

Д.Х.Асланова – СамИСИ илмий ишлар ва
инновациялар бўйича проректори, и.ф.н., профессор

Тахрир кенгаши аъзолари:

Б.А.Бегалов – Ўзбекистон Республикаси Президенти
хузуридаги Статистика агентлиги директори, и.ф.д.,
профессор

М.Қ.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.К.Ғоибназаров – и.ф.д., профессор.

М.М.Мухаммедов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Д.Р.Зайналов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Муртазаев – ТДИУ СФ директори, и.ф.д., проф.

М.Р.Болтабаев – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Р.Х.Эргашев – ҚарМИИ профессори, и.ф.д.

И.С.Тўхлиев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

К.Б.Уразов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Қ.Ж.Мирзаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.И.Исроилов – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Г.М.Шодиева – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.Абдукаримов – СамИСИ профессори, и.ф.н.

Р.Қобилов – Самарқанд вилояти ҳокими ўринбосари

С.Н.Тошназаров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Р.Н.Нормахматов – СамИСИ профессори, т.ф.д.

А.Бектемиров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

М.Т.Алимова – СамИСИ профессори, и.ф.д.

З.Дж. Адилова – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Ш.О.Қувондиқов – СамИСИ профессори в.б., иқтисод
фанлари доктори

Л.Н.Халикова – СамИСИ профессори, DSc

Ф.А.Сафаров – СамИСИ доценти, DSc

А.М.Каримова – СамИСИ профессори в.б., DSc

МУНДАРИЖА:

НАЗАРИЯ ВА МЕТОДОЛОГИЯ	
Саидахроп Саидахмедович Гуломов, Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев Ақлий меҳнатнинг ўзига хос хусусиятлари, унинг самарадорлигини ошириш йўналишлари	5
Умар Худайбердиев “Яшил” иқтисодиёт ривожланишининг муҳим омиллари	9
РАҚАМЛИ ВА ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТ	
Зарина Муродовна Мухаммедова Хизматлар соҳасининг виртуаллаштирилган инновацион инфратузилмасини шакллантиришда электрон иқтисодиёт воситаларидан фойдаланиш имкониятлари	12
Sirojiddin Abdullayevich Maxmudov Raqamli iqtisodiyot sharoitda elektron savdoning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	16
Jonibek Adxam o'g'li Maxmudov Mintaqani barqaror rivojlantirishda turizm sohasidagi tarkibiy o'zgarishlar va ularda raqamli texnologiyalarning ahamiyati	22
САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ	
Бекзод Низамкулович Атамуродов Respublikamizda maxsus iqtisodiy zonalarining bugungi kundagi holati tahlili	28
ТАДБИРКОРЛИК, МЕҲНАТ, БАНДЛИК ВА КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ	
Ашур Али Рустам ўғли Латипов Камбағалликни қисқартиришда иш билан бандликни таъминлашнинг стратегик йўналишлари	31
ХИЗМАТ КўРСАТИШ ВА СЕРВИС	
Тулкин Саидахмедович Шарипов Овқатлантириш хизматларини ривожлантиришда оммавий ахборот воситалари ва ижтимоий тармоқлардан фойдаланиш имкониятлари	39
Шохида Ильясовна Артикова, Дилафруз Бахриллоевна Абдуллаева Развитие сферы услуг в условиях цифровой трансформации экономики	43
Zafarjon A'zamovich Axmedov Tibbiy xizmatlari bozorida iste'molchi (bemor)larning talabini baholash borasida yondoshuvlari	47
Мурод Нозирович Ибрагимов Совершенствование формы и содержания технического задания на оказание консультационных услуг	51
Фарход Анварович Сафаров Хизмат кўрсатиш корхоналари фаолиятини такомиллаштиришда innovatsion jarayonlarning xususiyatlari	57
Nasiba Ergasheva Keytering outsorsing xizmatlarini rivojlantirishning zamonaviy tryendi sifatida	62
Khudoynazar Ergashev, Azizbek Khabibullaev, Odiliya Soibnazarova Supporting the service sector from the state government mechanism	66

<p style="text-align: center;">С.Махмудов</p> <p style="text-align: center;">Факторы, влияющие на развитие электронной торговли в цифровой экономике</p> <p>Аннотация. В статье рассматриваются основные факторы, влияющие на развитие электронной коммерции в Узбекистане. Проанализированы экономические, социальные и технологические аспекты, способствующие росту интернет-рынка в стране. Также была проанализирована деятельность популярных торговых площадок Узбекистана и разработаны предложения по их дальнейшему развитию.</p> <p>Ключевые слова: цифровая экономика, электронная коммерция, маркетплейс, интернет-магазин. Uzum Market, Zoodmall, Mediapark, Olcha, Korzinka.</p>	<p style="text-align: center;">S.Makhmudov</p> <p style="text-align: center;">Factors affecting the development of electronic commerce in the digital economy</p> <p>Abstract. The article examines the main factors influencing the development of e-commerce in Uzbekistan. The economic, social and technological aspects contributing to the growth of the online market in the country are analyzed. The activity of popular marketplaces in Uzbekistan is also analyzed, and proposals for their further development are developed.</p> <p>Keywords: digital economy, e-commerce, marketplace, online store, Uzum Market, Zoodmall, Mediapark, Olcha, Korzinka.</p>
---	---

Jonibek Adxam o‘g‘li Maxmudov – SamISI, “Turizm” kafedrası assistenti, Xalqaro hamkorlik bo‘limi boshlig‘i

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TURIZM SOHASIDAGI TARKIBIY O‘ZGARISHLAR VA ULARDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Annotatsiya. Maqolada Samarqand viloyati turizm sohasidagi tarkibiy o‘zgarishlarga raqamli texnologiyalarning ta’siri tahlil qilingan. “Tarkibiy o‘zgarishlar”, “Raqamli texnologiyalar” va “Barqaror rivojlanish” tushunchalarining nazariy va uslubiy asoslari hamda turizmni raqamlashtirish bo‘yicha xalqaro tajribalar ko‘rib chiqilgan, shuningdek, mintaqada turizm sohasining hozirgi holati tahlil qilingan. Aniqlangan muammolar asosida turizmni raqamlashtirishni takomillashtirish, jumladan, yagona raqamli platformani yaratish, mutaxassislarning raqamli savodxonligini oshirish, davlat tuzilmalari, biznes va ilmiy hamjamiyat o‘rtasidagi hamkorlikni faollashtirish bo‘yicha chora-tadbirlar taklif etildi.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, tarkibiy o‘zgarishlar, turizm, barqaror rivojlanish, raqamlashtirish, iqtisodiy rivojlanish, Samarqand viloyati.

Kirish. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi va global iqtisodiy o‘zgarishlar sharoitida raqamlashtirish turli tarmoqlarning raqobatbardoshligini oshirishning muhim vositasiga aylanmoqda. Samarqand viloyati boy madaniy merosga ega bo‘lib, katta turistik salohiyatiga ega. Biroq, mintaqaning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta’minlash uchun turizm sohasida tarkibiy o‘zgarishlarni amalga oshirish talab etiladi.

Mavzuning dolzarbligi turizm sohasini zamonaviy voqelikka moslashtirish zarurati bilan bog‘liq bo‘lib, bu xizmat ko‘rsatishni yaxshilash, boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish va qulay investitsiya muhitini yaratish uchun raqamli texnologiyalardan foydalanishni talab qiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi - turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning rolini tahlil qilish va ularning Samarqand viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta’sirini baholashdan iborat.

Mavzuga oid tadqiqotlar va xalqaro tajribalar sharhi. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, raqamlashtirish turizm xizmatlari sifatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi va boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish orqali operatsion xarajatlarni kamaytiradi [1]. Masalan, Li Yun va hamkasblarining [2] ishida mobil ilovalar va onlayn platformalarni joriy etish turistlar va xizmat ko‘rsatuvchi provayderlar o‘rtasidagi aloqani sezilarli darajada yaxshilash, shuningdek, turizm yo‘nalishlarini reklama qilish va targ‘ib etish uchun yangi imkoniyatlar yaratishi ko‘rsatilgan.

Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, raqamli platformalarning integratsiyasi nafaqat yangi turistlarni jalb qilishga, balki innovatsion xizmatlarni yaratishga ham yordam beradi. Germaniya va Fransiya kabi Yevropaning bir qator mamlakatlarida diqqatga sazovor joylar, mehmonxonalar, restoranlar va transport xizmatlari to‘g‘risidagi ma’lumotlarni birlashtirgan integratsiyalashgan

turistik portallarni yaratish bo'yicha loyihalar muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda [3]. Ushbu portallar foydalanuvchilarga marshrutni rejalashtirishdan tortib, turar joyni bron qilishgacha bo'lgan keng qamrovli xizmatlarni olish imkonini beradi, bu esa turistik xizmatining qulayligi va sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Osiyoda turizm sohasini raqamlashtirish kengaymoqda, buni Janubiy Koreya va Singapur kabi mamlakatlar misolida ham ko'rish mumkin. Masalan, Janubiy Koreyada madaniy obyektlar va dam olish joylari to'g'risidagi ma'lumotlarni birlashtiruvchi milliy platforma ishlab chiqilgan bo'lib, unda turistlar marshrut bilan oldindan tanishish uchun virtual reallik xizmatlaridan foydalanishlari mumkin [4]. Singapurda talab o'zgarishlariga tezkor javob berish va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash imkonini beruvchi tahliliy vositalar va mobil ilovalardan foydalanishga alohida e'tibor qaratilmoqda [5].

Ba'zi tadqiqotlar turizmni raqamlashtirish jarayonida davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash muhimligini ham ko'rsatadi. Misol uchun, Mixaylenko va uning hamkasblarining [6] fikriga ko'ra, davlatning normativ-huquqiy bazani ishlab chiqish va raqamli tashabbuslarni moliyalashtirishda ishtirok etishi turizm sohasini muvaffaqiyatli transformatsiya qilishning zaruriy shartidir. Bunday chora-tadbirlar turizm bozorining turli segmentlarini birlashtiradigan va jarayonning barcha ishtirokchilari o'rtasida yanada samarali o'zaro ta'sirni rag'batlantiradigan yagona raqamli platformani yaratishga yordam beradi.

Shendo va hamkasblari [7] tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlar sharhida ta'kidlanishicha, raqamli texnologiyalar nafaqat operatsion jarayonlarni optimallashtirish, balki raqamli marketing, katta ma'lumotlar tahlili va shaxsiylashtirilgan turistik takliflarini ishlab chiqish kabi tegishli xizmatlarni rivojlantirish orqali yangi daromad manbalarini yaratish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, iqtisodiy o'sish madaniy va tabiiy merosni asrab-avaylash bilan uyg'unlashgan mintaqaning barqaror rivojlanish modelini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, nazariy konsepsiyalar tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, raqamli texnologiyalar turizm sohasida tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish uchun muhim vosita hisoblanadi. Ushbu texnologiyalarni joriy etish nafaqat boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish, balki davlat tuzilmalari, biznes va ilmiy hamjamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning yangi shakllarini yaratish imkonini beradi, bu esa mintaqani barqaror rivojlantirish garovidir. Xalqaro tajriba va empirik tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, turizmni muvaffaqiyatli raqamlashtirish davlat tomonidan tizimli qo'llab-quvvatlash, shuningdek, xususiy sektor va ilmiy institutlarning faol ishtiroki bilan amlaga oshirish mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqotda quyidagi usullardan foydalanildi:

1. Adabiyotlar tahlili: Ilmiy manbalar, tadqiqotlar hamda turli iqtisodiy hisobotlar asosida turizm sohasidagi tarkibiy o'zgarishlarga raqamli texnologiyalarning ta'siri hamda “tarkibiy o'zgarishlar”, “raqamli texnologiyalar” va “barqaror rivojlanish” tushunchalarining nazariy va uslubiy asoslari tahlil qilindi.

2. Qiyosiy tahlil: Turli mamlakatlardagi turizm infratuzilmasi va uni raqamlashtirish bo'yicha qilinayotgan ishlar o'zaro taqqoslandi.

3. Masofaviy kuzatuvlar: Sohadagi yangi tendensiyalar va barqaror rivojlanish strategiyalari tahlil qilindi.

4. Iqtisodiy tahlil: Turizm va unga turdosh sohalardan tushgan daromadlar va ularning mintaqqa iqtisodiyotiga ta'siri o'rganildi.

Tahlil va natijalar.

Asosiy tushunchalar ta'rifi

Tarkibiy o'zgarishlar tarmoq faoliyatining samaradorligini oshirish maqsadida tashkiliy, texnologik va boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishga qaratilgan tizimli o'zgarishlar jarayonini ifodalaydi [8]. Turizm kontekstida ushbu o'zgarishlar turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, biznes modellarini takomillashtirish, boshqaruv amaliyotlarini moslashtirish va soha subyektlari o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning yangi shakllarini

rivojlantirishni o‘z ichiga oladi [9]. Bunday yondashuv nafaqat xizmatlar sifatini oshirish, balki bozorning o‘zgaruvchan talablari va iste’molchilarning kutilmalariga moslashish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalar - bu internet xizmatlari, mobil ilovalar, onlayn bronlash tizimlari, virtual reallik, raqamli xaritalar va turizm xizmatlarini ko‘rsatish jarayonlarini modernizatsiya qilishga hissa qo‘shadigan boshqa vositalar kabi axborot va kommunikatsiya vositalari to‘plamidir [10]. Yevropa Komissiyasi [3]) ma’lumotlariga ko‘ra, raqamlashtirish operatsion xarajatlarni kamaytirish, mijozlarga xizmat ko‘rsatishni yaxshilash va global raqamli transformatsiya sharoitida asosiy omil bo‘lgan yangi biznes modellarini yaratish imkonini beradi.

Barqaror rivojlanish - iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik manfaatlar o‘rtasidagi muvozanatni ta’minlaydigan, mintaqaning uzoq muddatli farovonligiga, madaniy va tabiiy merosni saqlashga va barqaror iqtisodiy o‘shishga hissa qo‘shadigan rivojlanish modeli sifatida ta’riflanadi [11]. Turizm sohasida barqaror rivojlanish madaniy merosning o‘ziga xosligini saqlab qolish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va mahalliy aholining iqtisodiy-ijtimoiy farovonligi uchun sharoit yaratishni o‘z ichiga oladi [12].

Samarqand viloyatida turizmning joriy holati tahlili

Samarqand viloyati tarixiy-madaniy obyektlari va boy merosi tufayli yuqori turistik salohiyati bilan ajralib turadi. Samarqand viloyati so‘nggi yillarda turizm sohasining ajoyib rivojlanish sur‘atlarini namoyish etmoqda, mehmonxonalar fondining o‘sishi, xorijiy va mahalliy mehmonlar sonining ko‘payishi, shuningdek, mintaqaning xalqaro xizmatlar bozoridagi mavqeining bosqichma-bosqich mustahkamlanishi shundan dalolat beradi. Samarqand viloyati Turizm boshqarmasi [13] ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yilda Samarqand viloyatida joylashtirish infratuzilmasi sezilarli darajada kengayishi prognoz qilinmoqda: 170 dan ortiq mehmonxona, 400 dan ortiq oilaviy mehmon uylari va yuzdan ortiq xostellar ochilishi rejalashtirilgan. Shu bilan birga, xizmat ko‘rsatish darajasi ham ortib bormoqda: Wyndham, Reikartz, Minyoun, Movenpick va Hilton kabi yirik xalqaro brendlar bozorga kirib kelmoqda, bu esa, umuman olganda, jahon biznesining mintaqaga bo‘lgan qiziqishi ortib borayotganini ko‘rsatadi va raqobatbardosh muhitni shakllantirishga yordam beradi.

Kelajakdagi rivojlanishni belgilovchi muhim omil turistlar oqimining sezilarli darajada ko‘payishidir. Agar 2024-yilda 2,7 milliondan ortiq xorijiy turist va 4 milliondan ortiq ichki sayohatchi Samarqandga tashrif buyurgan bo‘lsa, 2025-yilda turizm eksportidan tushadigan daromad hajmi 500-550 million dollarga yetishi prognoz qilinmoqda [13]. Bu esa turizmni Samarqand viloyati iqtisodiy o‘shishining asosiy tayanchlaridan biri va viloyat byudjetini to‘ldirishning muhim manbai sifatida e’tirof etish imkonini beradi. Shu bilan birga, Rossiya, Turkiya, Xitoy, Italiya va Germaniya sayyohlari Samarqandga katta qiziqish bildirmoqda - kirish turizmi geografiasining xilma-xilligi mintaqaga bir bozorga ortiqcha bog‘liqlikdan qochishga yordam beradi va turistik mahsulotlarning turli shakllarini rivojlantirishni rag‘batlantiradi.

Turistlar uchun qulay muhitni shakllantirish va tashrif buyuruvchilar oqimini boshqarishda raqamli texnologiyalar muhim rol o‘ynaydi. Ularning ta’siri ko‘p qirrali: bron qilish va marketing uchun onlayn platformalarni joriy etishdan tortib, energiya va boshqa resurslar xarajatlarini optimallashtirish imkonini beruvchi mehmonxonalarni boshqarishning “aqli” tizimlarini yaratishgacha. Raqamli yechimlarni qo‘llab-quvvatlash jarayonlarni tizimlashtirish, turistlarga ko‘rsatiladigan xizmatlarning qulayligi va xavfsizligini ta’minlash, shuningdek, mintaqaning madaniy merosi bilan o‘zaro aloqaning yangi formatlarini - virtual ekskursiyalardan tortib tarixiy diqqatga sazovor joylar bo‘yicha elektron gidlargacha shakllantirish imkonini beradi. Kelajakda bunday vositalar turizmning jadal o‘sishi atrof-muhitga g‘amxo‘rlik qilish va Samarqandning noyob merosini asrab-avaylash bilan uyg‘unlashgan muvozanatli rivojlanish modelini yaratishga yordam beradi.

Shunday qilib, turizmni tarkibiy o‘zgartirish sharoitida Samarqand viloyati tajribasi infratuzilmaviy rivojlanish va raqamli modernizatsiyaning muvaffaqiyatli kombinatsiyasini namoyish etadi. Mehmonxona o‘rinlari sonining ko‘payishi, xalqaro tarmoqlarning kirib kelishi va elektron xizmatlarga e’tiborning oshishi sohaning barqaror o‘sishi uchun poydevor yaratadi. Kelgusi yillarda turizm takliflari ko‘lami yanada kengayishi va raqamli texnologiyalar

mintaqaning raqobatbardoshligini oshirish va barqaror iqtisodiy o‘rnatishni ta’minlashda ajralmas vositaga aylanayotgan global bozorda Samarqandning mavqei mustahkamlanishi kutilmoqda.

Samarqand viloyati nafaqat mehmonxonalar, oilaviy mehmon uylari va xostellar sonini ko‘paytirmoqda, balki operatsion jarayonlarni optimallashtirish va xizmat ko‘rsatish sifatini oshirishga yordam beradigan zamonaviy raqamli texnologiyalarni faol joriy etmoqda. Bunday kompleks yondashuv barqaror iqtisodiy o‘rnatish uchun sharoit yaratadi, bu esa boy madaniy meros va yuqori turizm salohiyatiga ega mintaqa uchun ayniqsa muhimdir.

Turizm infratuzilmasini rivojlantirish ham xorijiy, ham ichki mehmonlarni jalb qilishga qaratilgan. Prognozlariga ko‘ra, yaqin yillarda turistlar oqimining sezilarli darajada o‘rnatishi kutilmoqda, bu esa bozorga yirik xalqaro mehmonxona brendlarining kirib kelishi bilan birga kechadi. Ularning mavjudligi nafaqat jahon biznesining mintaqaga qiziqishini tasdiqlaydi, balki onlayn bronlash tizimlari, zamonaviy mehmonxona boshqaruv tizimlari va elektron tahlil platformalari kabi raqamli yechimlarni joriy etishga turtki beradi. Ushbu texnologiyalar raqobat muhitini yaratishga yordam beradi va turistlarga yuqori darajadagi xizmat ko‘rsatishni ta’minlaydi.

Biroq, ijobiy tendensiyalarga qaramay, mintaqada bir qator jiddiy muammolar mavjud. Raqamli infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi zamonaviy IT-yechimlardan to‘laqonli foydalanishni qiyinlashtiradi, boshqaruv jarayonlariga raqamli texnologiyalarning cheklangan integratsiyasi turistik obyektlarni boshqarishning tezkorligi va samaradorligini pasaytiradi, turistlar esa ko‘pincha mavjud raqamli xizmatlar haqida yetarlicha ma’lumotga ega emaslar, bu esa ularning sayohatni qulay rejalashtirish imkoniyatlarini cheklaydi.

Ushbu muammolar fonida salbiy omillarni yumshatish va mintaqaning jozibadorligini oshirish imkonini beruvchi bir qator raqamli texnologiyalarni faol joriy etish kuzatilmoqda. Ba’zi mehmonxonalar va turistik majmualar booking.com yoki mybooking.uz kabi platformalar orqali onlayn bronlashga o‘tmoqda, bu esa bandlikni boshqarish jarayonini optimallashtiradi va xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilaydi. Madaniy tadbirlar, ekskursiya yo‘nalishlari va dolzarb takliflar haqida ma’lumot beruvchi mobil ilovalar (TripAdvisor) turistlarni jalb qilishga yordam beradi, muzeylar va tarixiy majmualar bo‘ylab virtual sayohatlar esa potensial tashrif buyuruvchilarga masofadan turib diqqatga sazovor joylar bilan tanishish imkonini beradi. Mintaqaning madaniy merosi haqida batafsil ma’lumot beruvchi interaktiv raqamli xaritalar (uzbekistan360.uz) yo‘nalishlarni belgilash va rejalashtirish jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi.

Shu bilan birga, mintaqada turizmni raqamlashtirish bir qator cheklovlarga duch kelmoqda. Moliyaviy qiyinchiliklar innovatsion texnologiyalarni keng miqyosda joriy etishga to‘sqinlik qilmoqda, turizm sohasi xodimlari o‘rtasida raqamli savodxonlik darajasining pastligi qo‘llanilayotgan yechimlarning samaradorligini pasaytirmoqda, axborot tizimlarining tarqoqligi va bozor ishtirokchilari o‘rtasida ma’lumotlar almashish uchun yagona platformaning yo‘qligi integratsiya jarayonlarini sekinlashtirib, qo‘shimcha qiyinchiliklarni keltirib chiqarmoqda.

Xulosa va takliflar. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, raqamli texnologiyalar turizm sohasidagi tarkibiy o‘zgarishlarning asosiy vositasi bo‘lib, Samarqand viloyatining barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Raqamli yechimlarni joriy etish turizm xizmatlari sifatini oshirish, boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish va mintaqani rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratishga imkon beradi.

Ko‘rsatilgan to‘siqlarni bartaraf etish va raqamli transformatsiya salohiyatini kuchaytirish uchun kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Turistik obyektlari, yo‘nalishlari va xizmatlari to‘g‘risidagi ma’lumotlarni birlashtiruvchi yagona raqamli platformani yaratish bozorning barcha ishtirokchilari o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarning shaffofligi va samaradorligini ta’minlaydi. Shu bilan birga, turizm xodimlarining raqamli savodxonligini oshirish uchun ixtisoslashtirilgan ta’lim dasturlarini tashkil etish kerak, davlat va xususiy sektor tomonidan investitsiyalarni faol jalb qilish esa IT infratuzilmasini muvaffaqiyatli modernizatsiya qilishning garovi bo‘ladi.

Normativ-huquqiy bazani ishlab chiqish va moliyaviy rag‘batlantirish ko‘rinishidagi davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash, shuningdek, biznes va ilmiy tashkilotlar bilan yaqin ham-

korlik innovatsion yechimlarni muvaffaqiyatli joriy etish uchun sharoit yaratadi. Ushbu chora-tadbirlar majmui nafaqat mavjud muammolarni hal qilish, balki Samarqand viloyatida turizm sohasini yanada barqaror rivojlantirish uchun mustahkam poydevor yaratish imkonini beradi.

Samarqand viloyatida turizmni raqamlashtirishning asosiy ko‘rsatkichlari va muammolarini yaqqol tasavvur qilish uchun quyida 1-jadval keltirilgan.

1-jadval

Samarqand viloyatida turizmni raqamlashtirishning asosiy ko‘rsatkichlari va muammolari*

Soha/ko‘rsatkich	Joriy holat va muammolar	Raqamli yechimlar va tavsiyalar
Infratuzilmani rivojlantirish	Mehmonxonalar, mehmon uylari va xostellar sonining ko‘payishi; xalqaro brendlarning kirib kelishi.	Onlayn bronlash tizimlari va zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etish; jarayonlarni optimallashtirish uchun raqamli tahlil.
Turistik oqim	Xorijiy turist va ichki sayyohlar soni sezilarli darajada oshishi.	Xabardorlikni oshirish va yo‘nalishlarni rejalashtirish uchun mobil ilovalar, virtual sayohatlar va interaktiv xaritalarni ishlab chiqish.
Raqamli infratuzilma	IT infratuzilmasi yetarli darajada rivojlanmaganligi va zamonaviy texnologiyalarni joriy etilishida qiyinchiliklar.	IT infratuzilmasini modernizatsiya qilishga sarmoya kiritish; bozor ishtirokchilari o‘rtasida ma’lumotlar almashish uchun yagona raqamli platformani yaratish.
Raqamli savodxonlik	Turizm sohasi xodimlari orasida raqamli savodxonlik darajasining pastligi.	Malaka oshirish va raqamli vositalarni o‘zlashtirish uchun ixtisoslashtirilgan ta’lim dasturlari va treninglarni tashkil etish.
Axborot tizimlari integratsiyasi	Axborot tizimlarining tarqoqligi va ma’lumotlar almashish uchun yagona platformaning yo‘qligi.	Turistik obyektlar, yo‘nalishlar va xizmatlar to‘g‘risidagi ma’lumotlarni birlashtiruvchi yagona raqamli platformani ishlab chiqish va joriy etish.
Davlat yordami	Moliyalashtirishning yetarli emasligi va turizmni raqamlashtirishni rag‘batlantiruvchi normativ-huquqiy bazaning yo‘qligi.	Innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlash uchun me‘yoriy-huquqiy bazani, davlat, biznes hamjamiyati va ilmiy tashkilotlar o‘rtasidagi moliyaviy rag‘batlantirish va hamkorlikni ishlab chiqish.

*Muallif kuzatishlari asosida

Shunday qilib, infratuzilmani yaxshilash va raqamli modernizatsiyaning uyg‘unligi mintaqada turizmning barqaror o‘shishining asosiy omilidir. Zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish integratsiya va raqamli savodxonlikni oshirish muammolarini hal qilish bilan bir qatorda nafaqat ko‘proq turistlarni jalb qilish, balki Samarqand viloyatining barqaror rivojlanishi va xalqaro maydonda raqobatbardoshligini ta’minlash imkonini beradi.

Keyingi tadqiqotlar istiqbollari yangi raqamli vositalarni sinovdan o‘tkazish va mintaqaviy o‘ziga xoslik sharoitida ularning samaradorligini baholash bilan bog‘liq bo‘lib, bu turizm sohasiga innovatsion texnologiyalarni yanada integratsiya qilish strategiyalarini ishlab chiqish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Илькевич С.В. “Менеджерияльные проблематики и эффекты устойчивого туризма в разрезе стратегического управления”. Стратегические решения и риск-менеджмент, №3 (108), 2018, стр. 132-139.
2. Li, Y., Li, C., Cui, J. & Gao, Y. “Application and Reflection of Virtual Reality in Digital Tourism Development”. Applied Mathematics and Nonlinear Sciences, 2024, Sciendo, vol. 9 no. 1. <https://doi.org/10.2478/amns-2024-0841>.

3. European Commission. “The digital transition of tourism”. 2021. Brussels: European Union Publications.
4. Hyun J. N., Youngeon K. “ASEAN-Korea Digital Cooperation in Virtual Tourism During and After the COVID-19 Pandemic: Prospects and Implications”. Asean-Korea Centre. 2020.
5. Fu, X. Ch., Sunthrsan, S. A. & Ho, J. W. J. “A study on the effectiveness of smartphone travel applications”. NBS Student Reports. 2013.
6. Михайленко, Н. В., Бабасян, Г. Л. и Олимпиев А. Ю. “Цифровизация туристических процессов в условиях модернизации государственного управления Российской Федерации”. Государственная служба и кадры, №1, 2020, стр. 151-155. doi:10.24411/2312-0444-2020-10042.
7. Шендо М. В., Свиридова Е. В., & Гордиенко С. О. “Современные цифровые технологии для продвижения товаров и услуг”. Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия: Экономика, №1, 2021, стр. 40-48.
8. Кушнарев А.А. “Структурные преобразования экономики как особый объект управления”. Проблемы современной экономики, №3, 2010, стр. 92-95.
9. Александрова А.Ю. “Структурно-функциональный анализ туристического пространства мира”. Вестник Московского университета. Серия 5. География, №4, 2009, стр. 21-26.
10. Barykin, S. E., de la Poza, E., Khalid, B., Kapustina, I. V., Kalinina, O. V., & Iqbal, K. M. “Tourism Industry: Digital Transformation”. In B. Khan, M. Kuofie, & S. Suman (Eds.), Handbook of Research on Future Opportunities for Technology Management Education. 2021. pp. 414-434. IGI Global Scientific Publishing. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-8327-2.ch025>
11. UNESCO. “Sustainable Tourism. UNESCO World Heritage and Sustainable Tourism Programme”. 2017. Paris: UNESCO Publishing.
12. Максарова Е.М. “Основные направления реализации принципов устойчивого развития в туризме”. Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена, №85, 2008, стр. 345-350.
13. Samarqand viloyat Turizm boshqarmasi. “Samarqand viloyatining turizm salohiyati”. 2024-yil hisoboti. Samarqand.

<p>Дж.Махмудов</p> <p>Роль цифровых технологий в структурных изменениях в сфере туризма как фактор устойчивого развития региона: на примере Самаркандской области</p> <p>Аннотация. В статье анализируется влияние цифровых технологий на структурные изменения в сфере туризма Самаркандской области. Рассмотрены теоретико-методологические основы понятий “структурные изменения”, “цифровые технологии” и “устойчивое развитие”, рассмотрен международный опыт цифровизации туризма, а также проанализировано современное состояние туристической отрасли в регионе. На основе выявленных проблем были предложены меры по совершенствованию цифровизации туризма, включая создание единой цифровой платформы, повышение цифровой грамотности специалистов, активизацию сотрудничества между государственными структурами, бизнесом и научным сообществом.</p> <p>Ключевые слова: цифровые технологии, структурные изменения, туризм, устойчивое развитие, цифровизация, экономическое развитие, Самаркандская область.</p>	<p>J.Makhmudov</p> <p>The role of digital technologies in structural changes in the tourism sector as a factor in sustainable development of the region: the example of the Samarkand region</p> <p>Abstract. The article analyses the influence of digital technologies on structural changes in the tourism sphere of Samarkand region. The theoretical and methodological foundations of the concepts of ‘structural changes’, ‘digital technologies’ and ‘sustainable development’ are considered, the international experience of tourism digitalization is reviewed, and the current state of the tourism industry in the region is analyzed. Based on the identified problems, measures to improve the digitalization of tourism have been proposed, including the creation of an unified digital platform, improving digital literacy of specialists, intensifying cooperation between government agencies, business and academia.</p> <p>Keywords: digital technologies, structural changes, tourism, sustainable development, digitalization, economic development, Samarkand region.</p>
--	---

ISSN 2091-5187

☞ “СЕРВИС” ☞

Журнал Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти таҳририят
бўлимида нашрга тайёрланди.

14.03.2025 йилда теришга берилди. 25.03.2025 йилда босишга рухсат этилди.
Офсет босма қоғози. Қоғоз бичими 60x84_{1/8}. “Times” гарнитураси. Офсет
босма усули. Шартли босма табағи 14,6. Ҳисоб-нашриёт
табағи 13,87. Адади 100 нусха. Буюртма № 0012А/25

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институтининг
матбаа бўлимида чоп этилди.
Лицензия № 025316.
Реестр № Х-119112.

Манзил: Самарқанд шаҳри, Шохрух кўчаси, 60-уй.

© Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, 2025.